

Sprawozdanie

komisji edukacyjnej o wniosku Wydziału krajowego względem zmiany artykułów 18, 19 i 28 ustawy krajowej z dnia 2. Maja 1873. r. (Dz. ust. kr. l. 250) o zakładaniu i utrzymywaniu szkół ludowych i obowiązku posyłania do nich dzieci.

Wysoki Sejmie!

Ustawa krajowa z dnia 2. Maja r. 1873 (Dz. ust. kr. l. 250) rozporządza w art. 18 że niedobory miejscowego funduszu szkolnego w dochodach przeznaczonych na opłacanie nauczycieli winny być pokrywane dodatkami do podatków stałych, które ściągane być mają od gmin w kwocie 12%, od obszarów dworskich w kwocie 4% tychże podatków.

Artykuł 19. tej samej ustawy upoważnia Rady szkolne miejscowe do żądania dla szkół miejscowych zasiłków z funduszu szkolnego okręgowego dopiero wtenczas, gdyby nałożone powyższe dodatki do podatków nie wystarczyły na opędzenie kosztów utrzymania nauczycieli. Aby te zasiłki umożliwić na wydatki ogólnej natury, składają powiaty po 4% kwoty podatkowej do szkolnego funduszu okręgowego, a dopiero w razie gdyby się mimo tego dodatku okazał niedobór na fundusz szkolny okręgowy w myśl art. 28 pomienionej ustawy prawo do zasiłków na rzecz pojedynczych powiatów z funduszu szkolnego krajowego.

Ogół podatków stałych w naszym kraju, razem z $\frac{1}{3}$ dodatku, jednak bez dodatku wojennego wynosił do r. 1881 okrągło 7,200.000 zł. Ile obliczony na tej zasadzie 12% dodatek gmin i 4% dodatek obszarów dworskich na opłacenie nauczycieli szkół ludowych czynić może w całym kraju, z góry oznaczyć niepodobna, skoro gminy, co nieposiadają dotąd szkół, i położone w nich obszary dworskie nie ponoszą tego ciężaru. Według wykazu dołączonego przez Radę szkolną krajową do preliminarza funduszu szkolnego na r. 1883 suma dochodów miejscowych na cele istniejących szkół dochodzi do wysokości 789.867 zł. 84 $\frac{1}{2}$ kr. w czym zawarte są tak dodatki z gmin jako też z obszarów dworskich, ściągane prócz drobnych stosunkowo dochodów miejscowych funduszy szkolnych ofiar na cele szkolne, przekraczających ustawą przepisane datki. Pobór 12% dodatku od całej sumy podatkowej zapewniłby szkołom przychód 864.000 zł. w. a.

Dodatki powiatowe na cele szkolne pobierane w kwocie 4% od stałych podatków powinny były z r. 1881 wynosić w okrągłej sumie 288.000 zł. rocznie, w sumaryuszu jednak z r. 1881 dołączanym do preliminarza krajowego funduszu szkolnego na r. 1882 wykazała Rada szkolna krajowa tylko sumę 219.683 zł. 36 ct. a w sumaryuszu z r. 1882. dołączonym do preliminarza na r. 1882 sumę 220.292 zł. 58 ct., która to różnica tem się tłumaczy, że miasta Lwów i Kraków stanowią dla siebie odrębne okręgi szkolne, nie wnoszą osobnych powiatowych dodatków do zamiejskich okręgów, owszem, gdyby potrzebne były, złożyłyby się z miejscowymi funduszami szkolnymi. Tłumaczenie zawarte w sprawozdanie Wydziału krajowego do l. 17.612 przekazaniem Komisji edukacyjnej uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 4 Września r. b. do rozpoznania jakoby w ogóle miasta, posiadające własny majątek zakładowy nie pobierając w myśl alinei 2 art. 19. ustawy z dnia 2 Maja 1873 r. zasiłku z funduszków szkolnych okręgowych¹, były wolne od opłacenia 4% dodatku powiatowego, sięga za daleko, w ustawie nie jest uzasadnione i wcisnęło się według zasięgniętych informacyi jedynie przez omyłkę druku do rzeczonego sprawozdania.

Od r. 1882 dodatki pobierane przedtem razem z podatkiem gruntowym na cele państwowe, zostały złączone z tak zwanem ordynaryum; pozostały jednak obok podatku domowego zarobkowego i dochodowego. Aby usunąć niedogodności, jakie ztąd powstały w obliczeniu dodatków na potrzeby krajowe uchwalonych, postanowił Wys. Sejm w r. 1882 że należy je odtąd wymierzać w stosunku do całej sumy każdego podatku stałego, która po wliczeniu do niej gruntowego podatku według nowego wymiaru, tudzież domowego, zarobkowego i dochodowego z dodatkami na wydatki państwowe na r. 1882 obliczona była na 10,324.881 zł. 10 ct.

W zastosowaniu wspomnianej uchwały sejmowej, pobierano w r. 1882 krajowe dodatki do podatków według niższej stopy procentowej, chcąc uzyskać dawniejszą kwotę pokrycia w budżecie, w dodatkach szkolnych podobne zniżenie stopy procentowej, oparte na ustawie, nie mogło nastąpić. Rozszerzenie podstawy obliczenia musiało przeto prowadzić wprost do podwyższenia sumy podatkowej, a zatem do większego obciążenia płacących. Dodatki obliczone po 12% od sumy 10,324.881 zł. wynosiły 1,238.985 zł. 72 ct. a dodatki po 4% od całej sumy, a po strąceniu 23²/₃% jako kwoty przypadającej na Lwów i Kraków t. j. od reszty 7,743.431 zł. o przeszło 90.000 zł. więcej niż dawniej t. j. 309.737 zł. 24 ct.

Ta nierówność była powodem, iż liczne reprezentacye powiatowe wniosły do Wydziału krajowego prośbę, o zmianę wymienionych na wstępie artykułów, a w szczególności art. 28. ustawy szkolnej.

Chcąc utrzymać dodatki szkolne w powołanych artykułach ustawy przewidziane na dotychczasowej absolutnej wysokości, należałoby zniżyć stopę procentową ich wymiaru z 12% na 8·5%, a z 4% na 2·83 — 2·84%. Wszakże z uwagi że te ułamki uczyniłyby rozkład na poszczególnych kontrybuentów zbyt uciążliwym a nieraz niemożliwym, Wydział krajowy wnosi, żeby odtąd przyjąć stopę procentową dodatków szkolnych po 9% zamiast 12%, a po 3% zamiast 4%. W takim razie suma dodatków gminnych od 10,324.881 zł. wynosiłaby 929.239 zł., a suma dodatków powiatowych od 7,743.431 zł. kwotę 232.303 zł.

Komisya edukacyjna uznaje w zupełności słuszność wywodów w sprawozdaniu Wydziału krajowego zawartych i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

1. załączoną pod /. nowelę co do zmiany art. 18, 19, 28 ustawy z dnia 2. Maja 1873. r. Dz. ust. kraj. nr. 250, któraby miała wejść w wykonanie z duiem 1. Stycznia 1883 roku, a dla wyrównania możliwej niesłuszności w r. 1882; /.

U s t a w a

z dnia
dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o kosztach zakładania i utrzymywania szkół ludowych i o funduszach szkolnych.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam co następuje:

§. I.

Artykuły 18., 19. i 28. ustawy z dnia 2. Maja 1873 Dz. u. kr. Nr. 250 o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół ludowych, w dotychczasowem brzmieniu zostają uchylone i mają brzmieć jak następuje:

Art. 18.

Jeżeli dochody miejscowego funduszu szkolnego, wymienione w art. 15 a. b. c. nie wystarczają na opłacenie nauczycieli, obowiązane są gmina i obszar dworski do wnoszenia na ten cel do miejscowego funduszu szkolnego dodatków pieniężnych, a to gmina aż do wysokości 9% całej należności wszystkich podatków stałych, w gminie opłacanych, a obszar dworski aż do wysokości 3% całej należności wszystkich podatków stałych z obszarów opłacanych, każdy z nich o tyle, o ile by to, co na mocy dawniejszych zobowiązań, bądź to w naturze, bądź też w gotowych pieniądzach na utrzymanie nauczyciela już uiszcza, nie dorównywało oznaczonym powyżej procentom.

W każdym jednak razie obszar dworski przyczynia się do pokrycia niedoboru tylko w trzeciej części tego, do czego by w miarę całej należności swych bezpośrednich podatków stałych był na mocy ustaw obowiązany, gdyby należał do związku gminy miejscowej.

Dotatki pieniężne od gminy pokrywane być mają w taki sam sposób, w jaki się pokrywają inne wydatki pieniężne, na gminie ciężące.

Art. 19.

Zasiłki z funduszków szkolnych okręgowych a względnie krajowych na pokrycie niedoboru w dochodach na utrzymanie nauczycieli przeznaczonych, Rada szkolna miejscowa żądać dopiero wtenczas ma prawo, gdy wykaże, że to, co gmina na ten cel, bądź to na mocy dawniejszych zobowiązań do corocznych datków w pieniądzach lub w naturze, bądź to na mocy niniejszej

ustawy już opłaca, wynosi przynajmniej 9% całej należności wszystkich podatków stałych, a to, co obszar dworski na ten cel bądź to na mocy dawniejszych zobowiązań do corocznych datków w pieniądzu lub w naturze, bądź na mocy niniejszej ustawy już opłaca, wynosi przynajmniej 3% całej należności podatków stałych, z obszarów opłacanych.

Co do miast i miasteczek, które posiadają własny majątek zakładowy, orzeka Rada szkolna okręgowa, a względnie Rada szkolna krajowa, po wysłuchaniu zdania Wydziału powiatowego, a względnie Wydziału krajowego, czyli i jaki zasiłek ma im być przyznany z funduszu szkolnego okręgowego lub funduszu szkolnego krajowego.

Art. 28.

Do zasiłków na rzecz pojedynczych powiatów z funduszu szkolnego krajowego, ma fundusz szkolny okręgowy dopiero wtenczas prawo, jeżeli powiat, dla którego szkół potrzeba zasiłku, wnosi do niego ogół dodatków przynajmniej 3% całej należności wszystkich podatków stałych wynoszący.

Niniejsza ustawa wchodzi od dnia 1. Stycznia r. 1883. w wykonanie, które polecam Mojemu Ministrowi Oświecenia.

2. rezolucję następującej treści:

„Dodatki do podatków, ustanowione w art. 18, 19 i 28 ustawy z dnia 2. Maja 1873. r. (Dz. ust. kr. l. 250) w wysokości 12% a względnie 4% podatków bezpośrednich, mają być za rok 1882. w myśl uchwalonej równocześnie noweli obliczone w wysokości 9% względnie 3% całej należności każdego podatku stałego. Gdyby się z obliczenia okazało, że opodatkowani w r. 1882. na cele szkolne, wskazane w art. 18, 19 i 28 powyższej ustawy zapłacili więcej niż 9% a względnie 3% całej należności bezpośrednich podatków stałych, uiszczona nadwyżka ma im być zwrócona, a względnie w procent należności z r. 1883. policzona.“

We Lwowie dnia 7. Października 1882.

Przewodniczący:

X. Łukasz Solecki.

Sprawozdawca:

Euzebiusz Czerkawski.

